

GYVENIMO APRAŠYMAS

Gimiau 1938 12 04 Baisogaloje, Radviliškio raj. Dokumentuose, dėl man nežinomų priežasčių, įrašyta kita data – 1939 04 04.(?) Abu tėvai buvo mokytojai-idealistai. Tėvas buvo karšto būdo žmogus. Buvo tautininkas ir vietos šaulių vadas. Tai nepatiko vietos komunistėliams, kurių buvo gausu tarpe Komaro dvaro kumečių. Mokytojaudami Baisogaloje mokyklą perkėlė iš senos špitolės į naują, dviejų aukštų mokyklą, pastatytą tėvo rūpesčiu. Prie jos ir sodą užveisė. 1940 metais pagal Baisogalos ir Grinkiškio komunistų skundus tėvas buvo suimtas ir uždarytas į Kauno sunkiųjų darbų kalėjimą, iš kurio netrukus, artėjant vokiečiams, kartu su Lietuvos karininkais išsilaužė ir išsiskirstė. Po karo slapstėsi, bet 1945 metais buvo suimtas ir, kaip politinis kalinys, išvežtas į Sevpečlagą. Mama liko su keturiais vaikais: manimi, vyresne sese Danguole, Aloyzu ir naujagime, netrukus mirusia, Dalia ant rankų. Gyvenome sunkiai. Daug padėjo ūkininkai, kurių daugelis vėliau buvo ištremti. Tėvui byla nebuvo sukurpta. Po pakartotinių, skundus apie tėvą rašiusių, KGB organizuotų apklausų byla buvo uždaryta, o tėvas su palaužta sveikata 1947 metų vasarą grįžo. Karo ir pokario neramumuose vaikystė prabėgo įvairiose mokyklose aplink Baisogalą, po kurias iš vienos į kitą tėvai, o vėliau tik mama, buvo blaškomi. Tai Grinkiškio, Pociūnelių, Ožaičių, Palonų, Pakiršinio mokyklos. Palonų dvare, kur mamai vadovaujant buvo įkurta septynmetė mokykla, 1952 baigiau septynias klases. Tuo metu mirė tėvas penkis metus pagyvenęs Lietuvoje. Jam nebuvo leista dirbti su motina vienoje mokykloje. Gyvendamas Pakiršinyje baigiau Baisogalos vidurinę mokyklą, iki kurios buvo du kilometrai. Joje besimokydamas bendravau su vasaromis grįžtančiais baisogaliais, Dailės instituto studentais, Romualdu ir Stasiu Budriais, Vincu Kisarausku ir Liucija Šulgaite. Jų paskatintas 1957 metais stojau į šį institutą ir aš. Įstojau dėka vieno paruošiamojo mėnesio prieš stojamuosius. Nors maitinausi mamos įdėtais lašinukais, praradau kelis kilogramus svorio. Žiūrėdamas į kitų stojančiųjų darbus ypač iš Kauno ir Telšių dailės mokyklų daug ką supratau ir tobulėjau. Su dėkingumu prisimenu šį seminarą vedusio dėstytojo Leono Žuklio pagalbą. Jis ir pranešė apie teigiamus stojamųjų egzaminų rezultatus, nulėmusius tolesnį mano gyvenimo kelią. Studijuojant Dailės institute, seno bernardinų vienuolyno patalpose, kur dar tvyrojo KGB ir socrealizmo tvaikas, teko būti liudininku besiformuojančios naujos lietuvių dailės. Dailės besiveržiančios iš socrealizmo rėmų ir ieškančios sąsajų su tarpukario lietuvių daile ir dailės procesais vykstančiais Vakaruose. Mes studentai tomis kryptimis ieškodavome informacijos ir ją gaudavome. Nuo pat įstojimo iki sovietmečio pabaigos reguliariai, kas keli metai, buvau verbuojamas KGB. Pavyko išsisukti. Baigiau institutą 1962 metais vadovaujamas prof. Jono Kuzminskio. Diplominį darbą kaimo tema išraižiau išilginio medžio lentose. Jį kurdamas jau buvau vedęs ir dirbau pusę etato didžiulės ir uždaros įmonės institute p/d 50 elektronikos prietaisų dizaineriu. Po to dar tris metus turėjau atidirbti, nes buvau ten nukreiptas Dailės instituto. Tuo pat metu ėmiau bendradarbiauti “Vagos” ir “Minties” leidyklose. 1963 metais gimė dukra Indrė Agnė, o 1967 sūnus Daumantas. 1964 metais pagaliau galėjau palikti slogią okupacinę p/d 50 aplinką ir kurso draugo tapytojo Valentino Antanavičiaus rekomenduotas ėmiau dirbti Čiurlionio Menų mokykloje, Dailės skyriuje dėstytoju. Čia išdirbau su pertrauka 23 metus. Tie metai, mano brandos metai, per kuriuos daugiau gavau nei atidaviau savo mokiniams ir kolegoms. 1967 metais gimė sūnus Daumantas, o 1968 metais Rašytojų sąjungos klube surengiau savo pirmąją ofortų ir linoražinių parodą. Tai nedidelio formato darbai su kai kuriomis siurrealizmo žymėmis. Ši paroda buvo teigiamai kolegų įvertinta ir turėjo įtakos vėlesniame kūrybiniame darbe. Deja tuo šis etapas ir pasibaigia. Ėmiau gilintis į formaliąją plastiką. Domėjausi abstraktu, optinės dailės raiška, koliažais ir visas šias dailės kryptis išbandžiau. Tuo metu susiformavo nuostata būti reikalingu dailininku t. y. bandyti pragyventi iš kūrybos. Ši nuostata mane lydi ir saugo nuo kūrybinių krizių ir šiandien. Ji neleidžia užsidaryti vienoje stilistikoje, viename žanre ar atlikimo technikoje, įpareigoja į kiekvieną užduotį žiūrėti iš naujo tik pagal jos ypatybes. Tuo būdu kūriau knygų dizainą, jas iliustravau, kūriau reklaminę grafiką, plakatus, drožiau medį ir tapiu sienas. 1971 metais pgiai pirkau griūvančią trobą – poeto Fausto Kiršos gimtinę netoli Antalieptės. Ją 1975 metais atstaciau ir iki šiol ten vasaromis gyvenu ir dirbu. Esu šio kultūros paminklo saugotoju. Namu seklyčioje įrengiau poeto memorialinį kambarį, kuriame vasaromis dirbu ir priimu svečius ir turistus. 1980 metais

suiro šeima. Nežiūrint sunkaus laiko ėmiau galvoti apie stambesnę darbą – iliustracijų ciklą Simono Daukanto “Būdai senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių”. 1985 metais vedžiau antrą kartą. Žmona Regina – tekstilės pramonės inžinierė. 1986 metais gimė antras sūnus Vykintas. Nuo 1987 metų esu Lietuvos heraldikos komisijos narys. Norėdamas atsidėti kūrybiniam darbui 1989 išėjau iš ČMM Dailės skyriaus dėstytojo pareigų. Bet, kaip tyčia, sumažėjus knygų leidybai, sumažėjo ir knygų dailės užsakymų. Bėdos verčiamas 1991-1992 metais įsidarbinau “Vilties” spaustuvės leidybiniame skyriuje, o 1992 -1993 metais dirbau Kultūros ir Švietimo ministerijos dailės mokyklų kuratoriumi. Artėjant Sąjūdžiui buvo juntama laisvės dvasia, imta domėtis kuo esame, iš kur esame ir kur einame. Tam atidaviau visą kūrybai skirtą laiką. Kai 1986 metais baigiau 54 iliustracijų ciklą “Būdai...”, rezultatas buvo pastebėtas ir įvertintas: 1990 Pabaltijo knygos meno trienalėje mano kūrinys buvo apdovanotas Didžiuoju gintaro prizu, o TSRS knygos meno konkurse A. D. Gončarovo premija. Tai paskatino eiti toliau. Netrukus ėmiau ruošti sekančiam ofortų ciklui – iliustracijoms Petro Dusburgiečio “Prūsijos žemės kronikai”. Heraldikoje jėgas išbandžiau dar 1966 metais. Tada, sovietinio atšilimo laikotarpiu, heraldika trumpam buvo leista. 1987 metais tapau atnaujinusios savo veiklą Lietuvos Heraldikos Komisijos nariu ir ėmiau pats aktyviai darbuotis heraldikoje. Tai sritis kurioje jaučiausi tikrai reikalingas. Imponavo ir traukė simbolika ir heraldikos kraštutinai objektyvizuota plastika. 1991 metais laimėjau Lietuvos Valstybės ir Vilniaus miesto heraldikos rekonstrukcijų konkursus. Vėliau, naudodamasis kolegų, o ypač LHK pirmininko dr. Edmundo Rimšos patarimais suformavau Respublikos Prezidento vėliavą ir atkūriau, bei sukūriau daug miestų ir miestelių herbų, vėliavų ir spaudų projektų. 1999 metais buvau apdovanotas Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordino riterio kryžiumi. Gaudamas Valstybės stipendiją, galėjau aktyviau kurti ir raizyti cinke iliustracijas “Prūsijos žemės kronikai”. 2002 metais šis 67ofortų ciklas buvo pažymėtas Nacionaline premija. Be kūrybinio darbo dalyvauju Lietuvos Heraldikos komisijos veikloje, kuri laiką buvau Vilniaus miesto Rotušės senato narys. Kaip Lietuvos Dailininkų sąjungos narys dalyvauju viešojoje polemikoje apie lietuvių dailės problemas. Nuo 2004 04 20 esu pensininkas. 2004 metai buvo reikšmingi tuo, kad buvo realizuoti du man labai svarbūs projektai, kuriuos ruošiau jau keletą metų. Tais metais Lietuvos Respublikos Seimas, kaip simbolį pradėjo vartoti mano, kartu su dr. Edmundu Rimša, suformuotą Didįjį Valstybės herbą, o 2004 rugsėjo pirmą dieną įsigaliojo Įstatymas dėl "Istorinės Lietuvos Valstybės vėliavos". Įstatyme įteisinta LDK Valstybės vėliava kaip “Istorinė Valstybės vėliava”, tuo apsaugant ją nuo kitų galimų paveldėtojų. Šis įstatymas atveria kelią vėliavos formavimo konkursui ir galimybę kitoms kartoms šią vėliavą įteisinti jai deramu statusu. Abiems projektams esu įdėjęs nemaža pastangų: daug piešęs ir surengęs eilę šias idėjas populiarinančių parodų, dalyvavau vėliavų įstatymo papildymo komisijos, prie Seimo Europos reikalų komiteto, darbe. 2008 metais buvau pakviestas prisidėti prie Valdovų rūmų atkūrimo. Vasario mėnesį pagal mano paruoštą maketą buvo sumontuota vėtrungė virš didžiojo bokšto. Vėliau teko darbuotis kuriant projektus rūmų portalo inskripcijoms, Valstybės heraldikos dekoratyviam frizui didžiojoje rūmų salėje, sosto salėje, saulės laikrodžio pietiniame rūmų fasade, arkangelo Mykolo vėtrungei ir herbinei kompozicijai virš pagrindinio portalo. Paskutiniaisiais metais daug rašau ir dalyvauju polemikoje dėl Lukiškių aikštės pertvarkymo į Valstybės aikštę. Rengiu parodas Vilniuje ir kituose miestuose. 2019 metų kovo 18 dieną galerijoje Arka bus atidarytos dvi apžvalginės mano parodos ("Lietuvos heraldika iš Arvydo Každailio studijos" ir "Pro vagono langą") ir pomirtinė mano dukros Indrės Agnės knygų dailės paroda.

Ką veikia mano šeimos nariai? Dukra Indrė Agnė (1963 - 2015) piešė knygų iliustracijas vaikams ir jaunimui, daugiausia užsienio leidykloms. Sūnus Daumantas dirba knygų dizaino ir reklamos srityse. Už knygų dailę abu turi apdovanojimų. Žmona Regina dirbo tekstilės inžiniere “Spartos” firmoje. Siuvinėjo herbines kompozicijas LDK valdovų rūmų sostui, siuvinėja herbines valstybės institucijų, savivaldybių, seniūnijų ir personalines vėliavas. Jaunėlis Vykintas baigęs skaitmeninės animacijos mokslus Dandžio (Dundee, Scotland) universitete dirba animatoriumi filmams ir žaidimams Malmėje (Švedija).

Darbų ir nuopelnų aprašymas

Gimiau 1938 12 04 Baisogaloje, Radviliškio rajone. Abu tėvai buvo mokytojai. 1940 metais tėvas buvo sovietų suimtas. 1945-1947 kaip politinis kalinys kalėjo Sevpečlage. Po karo su tėvais teko gyventi įvairiose mokyklose aplink Baisogalą kur tėvai mokytojavo. 1952 baigiau septynias klases. Tuo metu mirė tėvas penkis metus pagyvenęs Lietuvoje. Gyvendamas Pakiršinyje baigiau Baisogalos vidurinę mokyklą. Joje besimokydamas bendravau su vasaromis grįžtančiais baisogaliais, Dailės instituto studentais, Romualdu ir Stasiu Budriais, Vincu Kisarausku ir Liucija Šulgaite. Nuo 1957 metų studijuojant Dailės institute, teko būti liudininku besiformuojančios naujos lietuvių dailės. Baigiau institutą 1962 metais vadovaujamas prof. Jono Kuzminskio. Tuo metu jau buvau vedęs ir dirbau pusę etato didžiulės ir uždaros įmonės p/d 50 institute elektronikos prietaisų dizaineriu. Tuo pat metu ėmiau bendradarbiauti "Vagos" ir "Minties" leidyklose. 1963 metais gimė dukra Indrė Agnė, o 1967 sūnus Daumantas. 1964 metais ėmiau dirbti Čiurlionio Menų mokyklos, Dailės skyriuje dėstytoju. Čia išdirbau 23 metus. 1968 metais Rašytojų sąjungos klube surengiau savo pirmąją ofortų ir linoraižinių parodą. 1971 metais pirkau griūvančią trobą – poeto Fausto Kiršos gimtinę netoli Antalieptės. Ją 1975 metais atstačiau ir iki šiol ten vasaromis gyvenu ir dirbu. Esu šio kultūros paminklo saugotoju. Namo seklyčioje įrengiau poeto memorialinį kambarį, kuriame vasaromis dirbu ir priimu svečius ir turistus. 1980 metais suiro šeima. 1985 metais vedžiau antrą kartą. Žmona Regina – tekstilės pramonės inžinierė. 1986 metais gimė antras sūnus Vykintas. Nuo 1987 metų esu Lietuvos heraldikos komisijos narys. Norėdamas atsidėti kūrybiniam darbui 1989 išėjau iš ČMM Dailės skyriaus dėstytojo pareigų. 1991-1992 metais dirbau "Vilties" spaustuvės leidybiniame skyriuje, o 1992 -1993 metais dirbau Kultūros ir Švietimo ministerijos dailės mokyklų kuratoriumi. 1986 metais baigiau 54 iliustracijų ciklą skirtą Simono Daukanto "Būdas senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių". 1990 Pabaltijo knygos meno trienalėje šis mano kūrinys buvo apdovanotas Didžiuoju gintaro prizu, o TSRS knygos meno konkurse A. D. Gončarovo premija. 1994 metais baigiau kurti 67 ofortų ciklą skirtą Petro Dusburgiečio "Prūsijos žemės kronikai". 1987 metais tapau atnaujinusios savo veiklą Lietuvos Heraldikos Komisijos nariu ir ėmiau pats aktyviai darbuotis heraldikoje. 1991 metais laimėjau Lietuvos Valstybės ir Vilniaus miesto heraldikos rekonstrukcijų konkursus. Naudodamasis kolegų, o ypač LHK pirmininko dr. Edmundo Rimšos patarimais suformavau Respublikos Prezidento vėliavą ir atkūriau, bei sukūriau daug miestų ir miestelių herbų, vėliavų ir spaudų projektų. 1999 metais buvau apdovanotas Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordino riterio kryžiumi. 2002 metais už ciklą "Prūsijos žemės kronikai" ir indėlių į Lietuvos heraldiką buvau pažymėtas Nacionaline premija. Nuo 2004 04 20 esu pensininkas. 2004 metai buvo reikšmingi tuo, kad buvo realizuoti du man labai svarbūs projektai, kuriuos ruošiau jau keletą metų: Lietuvos Respublikos Seimas, kaip simbolį pradėjo vartoti mano, kartu su dr. Edmundu Rimša, suformuotą Didįjį Valstybės herbą, o 2004 rugsėjo pirmą dieną įsigaliojo Įstatymas "dėl istorinės Lietuvos Valstybės vėliavos". Abiems projektams esu įdėjęs nemaža pastangų: daug piešęs ir surengęs eilę šias idėjas populiarinančių parodų. 2015 metais tragiškai žuvo mano dukra Indrė Agnė. Vis dar piešiu. 2008 metais buvau pakviestas prisidėti prie Valdovų rūmų atkūrimo. Vasario mėnesį pagal mano paruoštą maketą buvo sumontuota vėtrungė virš didžiojo bokšto. Vėliau teko darbuotis kuriant projektus rūmų portalo inskripcijoms, Valstybės heraldikos dekoratyviam frizui didžiojoje rūmų salėje, saulės laikrodžio pietiniame rūmų fasade, arkangelo Mykolo vėtrungei ir herbinei kompozicijai virš pagrindinio portalo. Paskutiniaisiais metais daug rašau ir dalyvauju polemikoje dėl Lukiškių aikštės pertvarkymo į Valstybės aikštę. Rengiu parodas Vilniuje ir kituose miestuose. 2019 metų kovo 18 dieną galerijoje Arka buvo atidarytos dvi apžvalginės mano parodos ("Lietuvos heraldika iš Arvydo Každailio studijos" ir "Pro vagono langą") ir pomirtinė mano dukros Indrės Agnės knygų dailės paroda.